

Національна академія правових наук України
Науково-дослідний інститут
державного будівництва та місцевого самоврядування
Львівська лабораторія прав людини та громадянина

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
У СПРОБАХ ПРОТИДІЯТИ АГРЕСІЇ
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Інформаційний бюлетень

Випуск 5

Львів
2023

УДК 341.231.14(075)
О 641

Організація Об'єднаних Націй у спробах протидіяти
О 641 агресії Російської Федерації проти України / укладачі:
П. Рабінович, Р. Тополевський, Т. Дудаш, В. Гончаров,
А. Наконечна. Інформаційний бюлетень. Львів:
Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2023. Вип. 5.
15 с.

У пропонованому виданні вперше українською мовою
перекладено та прокоментовано, ухвалено 12 травня 2022 року
Резолюцію Ради з прав людини ООН S-34/1 «Погіршення ситуації
з правами людини в Україні, викликане російською агресією».

Призначене для широкого кола читачів.

УДК 341.231.14(075)

© Львівська лабораторія прав
людини і громадянина, 2023
© Рабінович П., Тополевський Р.,
Дудаш Т., Гончаров В.,
Наконечна А., 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
Резолюція Ради з прав людини ООН S-34/1 «Погіршення ситуації з правами людини в Україні, викликане російською агресією»	6
Коментар укладачів	12

ВСТУП

«Never again!» – «Ніколи знову!». Саме таке гасло було покладено в основу базових документів Організації Об'єднаних Націй, ухвалених державами антигітлерівської коаліції після їхньої перемоги над нацистським режимом у Європі.

Однак цю гранично гуманістичну мрію реалізувати, на превеликий жаль, не вдалося...

Адже, коли 24 лютого 2022 року Російська Федерація дозволила собі вчинити збройний напад на Україну, він супроводжувався такими її діями, які в документах Нюрнберзького трибуналу 1945–1946 років однозначно були кваліфіковані як військові злочини та злочини проти людяності.

За таких сучасних обставин однією з найважливіших подій мала стати реакція ООН на цю агресію Росії. І ООН – в особі абсолютної більшості держав-членів – не зрадила згаданому гаслу і вже через декілька днів на позачерговій спеціальній сесії своєї Генеральної Асамблеї вкрай жорстко засудила дії Російської Федерації.

Резолюція цієї сесії Генеральної Асамблеї послугувала дієвим поштовхом для низки радикальних заходів, вжитих іншими органами і структурами ООН.

Оскільки стан прав людини в Україні є постійним предметом наукової та практичної уваги Львівської лабораторії прав людини та громадина, створеної у структурі Академії правових наук України понад 25 років тому, ця Лабораторія аж ніяк не могла залишитись осторонь сьогочасної ситуації в Україні.

(Нагадаю, зокрема, низку її сучасних досліджень, присвячених проблематиці запобігання злочинів проти людяності та відповідальності за їх вчинення; тим більше, що, як відомо,

деякі склади таких злочинів вперше в історії людства сформулював професор Кембриджського університету Г. Лаутерпахт, який здобував юридичну освіту у Львівському університеті в 1915–1919 роках).

Тому – з огляду на означену сучасну діяльність ООН – співробітники Лабораторії вважають своїм прямим професійним і громадянським обов’язком реагувати на згадані злочини Російської Федерації на території України й сприяти притягненню до відповідальності осіб, винних у їх вчиненні.

Тому видалось корисним ті оцінки, резолюції та заходи, які зафіксовані у новітніх документах ООН, її органів і структур у зв’язку з агресивною війною РФ проти України, оперативно державною мовою доводити до відома нашого населення, зокрема політичних і громадських діячів, юристів, суспільствознавців тощо. Адже первісно такі документи оприлюднюються лише робочими мовами ООН (англійською, російською та ін.).

З цією метою Лабораторія започаткувала відповідне триваюче видання, п’ятий випуск якого пропонуємо в електронній формі до уваги читачів. Цей випуск містить переклад українською мовою Резолюції Ради з прав людини ООН S-34/1 «Погіршення ситуації з правами людини в Україні, викликане російською агресією» від 12 травня 2022 р. та коментар до неї.

Цей інформаційний бюлетень уклали: доктор юридичних наук П.М. Рабінович, кандидати юридичних наук Р. Б. Тополевський, Т. І. Дудаш, В. В. Гончаров і А. М. Наконечна.

A/HRC/RES/S-34/1

**Організація Об'єднаних Націй
Генеральна Асамблея**

Поширення: загальне
16 травня 2022 року

**Рада з прав людини
Тридцять четверта спеціальна сесія
12 травня 2022 року**

**Резолюція Ради з прав людини ООН
від 12 травня 2022 року**

**S-34/1. «Погіршення ситуації з правами людини в Україні,
викликане російською агресією»**

Рада з прав людини,

керуючись принципами та цілями Статуту Організації Об'єднаних Націй,

нагадуючи про зобов'язання всіх держав відповідно до статті 2 Статуту Організації Об'єднаних Націй утримуватись у їхніх міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування проти територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої Держави, а також врегульовувати свої міжнародні спори мирними засобами,

підтверджуючи потребу докласти всіх можливих зусиль для врегулювання будь-яких конфліктів або суперечок між Державами винятково мирними засобами і уникати будь-яких воєнних або бойових дій, які можуть лише ускладнити вирішення цих конфліктів і спорів,

нагадуючи резолюції Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 02 березня 2022 року «Агресія проти України» та ES-11/2

від 24 березня 2022 року «Гуманітарні наслідки агресії проти України» та резолюцію Ради з прав людини ООН 49/1 від 04 березня 2022 року «Становище у сфері прав людини в Україні внаслідок російської агресії»,

нагадуючи також про зобов'язання всіх сторін конфлікту за міжнародним правом, і зокрема, якщо це застосовно, міжнародного права прав людини, міжнародного гуманітарного права та права біженців.

підтверджуючи свою рішучу відданість суверенітету, політичній незалежності, територіальній цілісності та єдності України в межах її міжнародно визнаних кордонів і знову нагадуючи Російській Федерації про невідкладну необхідність негайно припинити свою агресію проти України та вивести свої війська,

висловлюючи глибоку стурбованість тривожною кількістю жертв серед цивільного населення, спричинених агресією проти України, та рішуче засуджуючи напади на мирне населення та цивільні об'єкти, включаючи напади на житлові квартали, школи, дитячі садки та медичні заклади, а так само ті, що здійснюються з використанням касетних боєприпасів, авіаударів та артилерії, а так само застосування катувань та іншого жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність поводження, свавільні та позасудові страти, насильницькі зникнення, сексуальне та гендерне насильство, насильницьке переміщення та примусове переселення населення, а також правопорушення та зловживання, вчинені щодо дітей,

беручи до уваги нещодавні відповідні заяви Генерального Секретаря ООН, Верховного Комісара ООН з прав людини та спеціальні процедури Ради з прав людини, зокрема заяву Верховного Комісара від 22 квітня 2022 року, в якій вона посилялася на «моторошну історію порушень, вчинених проти цивільних осіб» в Україні, а також беручи до уваги доповідь експертної місії, створеної в рамках Московського механізму Організації з безпеки і співробітництва в Європі від 13 квітня 2022 року,

вітаючи швидке призначення членів Незалежної міжнародної комісії з розслідування щодо України, створеної відповідно до резолюції 49/1 Ради з прав людини, та важливу роботу Управління Верховного Комісара ООН з прав людини та його Моніторингової місії в Україні для сприяння об'єктивній оцінці ситуації з правами людини в Україні,

рішуче засуджуючи повідомлення про порушення та утиски прав людини та серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, що їх задокументував Верховний Комісар ООН з прав людини, які були скоєні на території Київської, Чернігівської, Харківської та Сумської областей, що перебувала під контролем збройних сил РФ наприкінці лютого та у березні 2022 року, включно з великою кількістю зафіксованих випадків позасудових вбивств чоловіків, жінок і дітей, сексуального та гендерно зумовленого насильства, застосування катувань та інших жорстоких, нелюдських та таких, що принижують гідність, видів поведження та інших правопорушень, які можуть бути прирівняні до злочинів проти людяності, воєнних злочинів та пов'язаних з ними злочинів,

глибоко стурбовані важкою ситуацією з правами людини та гуманітарною ситуацією в місті Маріуполь, майже повним знищенням його житлової та цивільної інфраструктури внаслідок російських бомбардувань та обстрілів, повідомленнями про десятки тисяч жертв серед цивільного населення та масових поховань в околицях міста та обмежений прогрес у гарантуванні безпечної та безперешкодної евакуації до безпечних районів, підконтрольних українській державі,

підтверджуючи потребу швидкого, незалежного та неупередженого національного та міжнародного розслідування ймовірних порушень та утисків прав людини, порушень міжнародного гуманітарного права та пов'язаних з ними злочинів з метою притягнення винних до відповідальності, в тому числі за ті правопорушення, які можуть бути злочинами проти людяності, воєнними злочинами та іншими злочинами відповідно до міжнародного права, а також сприяння ефек-

тивній та дієвій координації між усіма відповідними сторонами, які беруть участь у зборі, узагальненні й аналізі доказів,

наголошуючи на тому, що дезінформація, яку поширюють держави та державно-фінансовані суб'єкти, може супроводжувати серйозні порушення міжнародного права і може мати далекосяжний негативний вплив на реалізацію прав людини, зокрема в умовах надзвичайної ситуації, кризи та збройного конфлікту,

висловлюючи свою стурбованість особливим впливом конфлікту на жінок, дітей та осіб, які перебувають у вразливих ситуаціях, зокрема осіб з інвалідністю та літніх людей, які також піддаються ризику сексуального та гендерно зумовленого насильства та торгівлі людьми,

висловлюючи також свою стурбованість гуманітарними потребами всіх тих, хто рятується втечею від бойових дій або стали переміщеними особами внаслідок бойових дій, та які мають отримати захист без дискримінації, зокрема, на основі расової, національної та етнічної належності,

висловлюючи далі свою стурбованість впливом конфлікту на продовольчу безпеку в усьому світі, зокрема в найменш розвинутих країнах, у той час, коли мільйони людей зіштовхуються з голодом або відсутністю продовольчої безпеки в кількох регіонах світу, особливо у світлі перешкод на експорт сільськогосподарської продукції з України, внаслідок блокади її морських портів та руйнування відповідної критичної інфраструктури, а так само зафіксованими випадками крадіжки зерна з підконтрольних збройним силам РФ територій України в Херсонській та Запорізькій областях,

1. *Підтверджує* свою вимогу державі-агресорці негайно припинити військові дії проти України та усім сторонам конфлікту – поважати основоположні принципи та норми міжнародного гуманітарного права, у тому числі утримуватися від будь-яких нападів на цивільне населення та цивільні об'єкти, а також утримуватися від будь-яких порушень та утисків прав людини в Україні;

2. *Наголошує* на необхідності утримуватися від будь-якої фінансованої державою дезінформації, пропаганди війни або пропаганди національної, расової чи релігійної ворожнечі, що становить підбурювання до дискримінації, ворожнечі чи насильства, пов'язаних з агресією проти України;

3. *Наполегливо закликає* Російську Федерацію надати представникам і працівникам міжнародних правозахисних і гуманітарних організацій, включаючи спеціалізовані установи ООН, безперешкодний, своєчасний, негайний, необмежений і безпечний доступ до осіб, які були переселені з постраждалих від конфлікту територій України та їх утримують на території Російської Федерації або на територіях під контролем чи окупацією Російської Федерації, й надати відповідним сторонам вичерпний перелік таких переселених осіб та їх місцезнаходження;

4. *Просить* Незалежну міжнародну комісію з розслідування щодо України провести розслідування відповідно до її мандату та міжнародних стандартів, а також у координації з іншими національними та міжнародними механізмами задля того, щоб вивчити події на території Київської, Чернігівської, Харківської та Сумської областей наприкінці лютого та в березні 2022 року, враховуючи їхній гендерний вимір, з метою притягнення винних за це до відповідальності, а також просить згадану комісію проінформувати Раду з прав людини ООН про хід цього розслідування в рамках усного звіту перед Радою на її п'ятдесят першій сесії та доповісти свої результати після завершення розслідування в звіті для Ради на її п'ятдесят другій сесії;

5. *Просить* Верховного Комісара ООН з прав людини представити усний звіт щодо серйозної ситуації з правами людини та гуманітарної ситуації в Маріуполі, зокрема оцінку характеру та причин порушень чи утисків прав людини та порушень міжнародного гуманітарного права, вчинених там, до Ради з прав людини ООН на її п'ятдесятій сесії відповідно до пункту 2, після чого відбудеться інтерактивний діалог;

6. *Заохочує* відповідних мандатаріїв тематичних спеціальних процедур у межах їхніх відповідних мандатів продовжувати приділяти особливу увагу ситуації з правами людини в Україні внаслідок російської агресії, і закликає всі відповідні сторони співпрацювати з цими мандатаріями;

7. *Вирішує* продовжити розгляд обговорюваної ситуації.

2-е засідання

12 травня 2022 року

[Результати голосування занесені до протоколу:

Голосів «за» – 33, «проти» – 2, «утрималося» – 12.

Голоси розподілилися таким чином:

«За»:

Аргентина, Бенін, Бразилія, Кот-д'Івуар, Чехія, Фінляндія, Франція, Габон, Гамбія, Німеччина, Гондурас, Індонезія, Японія, Лівія, Литва, Люксембург, Малаві, Малайзія, Маршаллові Острови, Мавританія, Мексика, Чорногорія, Непал, Нідерланди, Парагвай, Польща, Катар, Республіка Корея, Сомалі, Україна, Об'єднані Арабські Емірати, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії та Сполучені Штати Америки

«Проти»:

Еритрея та Китай

«Утрималося»:

Вірменія, Болівія (Багатонаціональна Держава), Камерун, Куба, Індія, Казахстан, Намібія, Пакистан, Сенегал, Судан, Узбекистан та Венесуела (Боліваріанська Республіка)]

Оригінал документа див.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G22/342/43/PDF/G2234243.pdf>

КОМЕНТАР УКЛАДАЧІВ

1. Резолюція Ради з прав людини присвячена, насамперед, спеціальному питанню документування й розслідування порушень прав людини, що трапилися впродовж окупації нині деокупованих територій України – Київської, Черігівської, Сумської, Харківської областей, а також у м. Маріуполі під час воєнних дій з метою його окупації й надалі. У ній йдеться про втілення в життя процедур у Раді з прав людини щодо реагування на грубі та систематичні порушення прав людини, що мали місце внаслідок агресії РФ проти України. Таке реагування передбачає заслуховування звітів доповідачів, що їх призначила Рада з прав людини.

2. Рада з прав людини, насамперед, вкотре закликала державу-агресорку припинити свої протиправні дії, як це було в попередніх документах цього органу.

3. Особливу увагу Рада приділила необхідності боротьби з державно фінансованою дезінформацією, пропагандою та мовою ненависті, які можуть призводити до утисків прав людини та дискримінації. Проте цей заклик не містить конкретного адресата. Але можемо припустити, що він, знову ж, стосується держави-агресорки.

4. Крім того, Рада з прав людини наголосила на необхідності надати доступ представникам і працівникам міжнародних правозахисних і гуманітарних організацій, включаючи спеціалізовані установи ООН, до тих українців, які були переселені або їх утримують на території Російської Федерації або на окупованих територіях. Звідси, Рада визнала проблему доступу до військовополонених, що її створила Російська Федерація, а також доступу до переселених громадян України

та надання інформації щодо переліку таких осіб. Було б показано, якби в Резолюції було згадано про необхідність надати доступ і до переселених на територію РФ або окуповані території українських дітей.

5. У преамбулі названі конкретні види злочинів, що їх, на думку Ради з прав людини, вчинили представники держави-агресорки: позасудові вбивства чоловіків, жінок і дітей, сексуальне та ґендерно зумовлене насильство, катування та інші види жорстокого поводження та інші правопорушення, які можуть бути прирівняні до злочинів проти людяності, воєнних злочинів та пов'язаних з ними злочинів.

6. У коментованій Резолюції найбільш важливою та актуальною видається чітка констатація потреби «у швидкому, незалежному та неупередженому національному та міжнародному розслідуванні ймовірних порушень та утисків прав людини, порушень міжнародного гуманітарного права та пов'язаних з ними злочинів з метою притягнення винних до відповідальності» (п. 12 преамбули Резолюції Ради з прав людини).

Унікальне значення наведеного фрагмента Резолюції вбачається, насамперед, у тому, що вперше після початку широкомасштабної збройної агресії Росії проти України в одному з документів ООН оприлюднено ідею про необхідність притягнення до юридичної відповідальності (як національної, так міжнародної) винних осіб за вчинені злочини проти людяності, воєнні злочини та інші злочини відповідно до міжнародного права.

Ця категорична настанова Ради з прав людини ООН асоціюється з ситуацією Нюрнберзького процесу 1945–1946 рр., в результаті якого згідно з вироком тодішнього Міжнародного Трибуналу було засуджено та страчено дванадцять керівників німецької нацистської держави, а інших підсудних було засуджено до різних строків ув'язнення.

Згадана настанова послугувала поштовхом до практичного проектування спеціального міжнародного механізму її

реалізації (деякі доктринальні аспекти означеної проблеми, так чи інакше, згодом висвітлили, зокрема, британський професор Ф. Сендс та український науковець Р. Тополевський у журналі «Право України» № 6 за 2023 рік).

7. Що ж стосується загальних результатів голосування коментованої резолюції, то вони, в черговий раз, яскраво засвідчили, що абсолютна більшість держав-членів Ради з прав людини підтримали (33 держави) або, щонайменше, не заперечили (12 держав) проти ухвалення зазначеного документу.

Отож, у Резолюції Рада з прав людини розставила акценти щодо того, на які саме виклики щодо прав людини, повинна реагувати міжнародна спільнота. Найважливішим вважаємо саме визнання необхідності збирання доказів та розслідування порушень та притягнення винних до відповідальності. Будемо сподіватись, що коментовану Резолюцію повністю буде втілено в життя.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
У СПРОБАХ ПРОТИДІЯТИ АГРЕСІЇ
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Інформаційний бюлетень

Випуск 5

Комп'ютерний набір – *О. Томіна*
Редагування – *Т. Дудаш*

Підписано до друку 01.08.2023.

Обл.-вид. арк. 0,87.

Видавництво ЛОБФ «Медицина і право»
Україна, 79044, м. Львів, вул. Бойківська, 10, кв. 3.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ЛВ № 43 від 13.11.2006 р.